

ungefär samma sträckning torde vägen ha gått redan under vikingatiden, förbi de båda runstenarna.

Märkligt är inskriftens meddelande, att »Assur var hans huskarl». Om ordet *huskarl* och dess innebörd se Sö 338. Förmodligen har Assur varit den rike storbonden Ragnfasts välbetrodde man. Och han nämnes därför jämte de närmaste fränderna i de inskrifter, som Inga låter utföra.

331. Snottsta, Markims sn.

Pl. 18, 20.

Litteratur: B 9, L 496, D 2:142. Ransakningarna 1667—84; J. Peringskiöld, F 1 5:1 n:r 47, Monumenta 3, bl. 112; O. Celsius, SR 2, s. 52, 389, 611; E. Brate, Skansens runstenar (i: Meddelanden från Nordiska Museet 1897), s. 8, Sverges runinskrifter (1922), s. 115, Anteckningar (ATA); O. von Friesen, Runorna (1933), s. 217.

Äldre avbildningar: Peringskiöld, teckning (F 1 5:1), träsnitt (F 1 5:1, Monumenta 3 och B 9); Dybeck a. a.; Brate foto 1904 (ATA).

Ristningen finnes på en berghäll i östra delen av Snottsta by, i en inhägnad täppa, som tillhör mellersta gården i byn, o. 65 m. SÖ om mangårdsbyggnaden. Ristningsytan vetter åt Ö.

Ransakningarna: »Vthi Snotttestadh giärdet emällan gårdarne finnes ett Bergh medh en ringh om kringh, och vthi Ringen befinnes vara Runaskriff, dess vidare bemärckelse weet ingen referera.» Peringskiöld: »Markim Sochen j Snotte berghell» (F 1 5:1), »Snottesta berghäll i byn» (*Monumenta*). Dybeck: »Ristningen finnes i östra sluttningen af den stora bergklippa, på hvilken Snottstads by är belägen . . . I efterrättelse från 1600-talet säges denna runristning vara omgifven af en stenkrets. Någon sådan finnes nu hvarken nedanför klippan eller ofvanpå, der ett gammalt boningshus är invid ristningen.» Dybeck har här säkerligen misstolkat *Ransakningarnas* ordalydelse. »Ett Bergh med en ringh om kringh» avser icke någon »stenkrets» utan helt enkelt den ring som bildas av ristningen själv. — Platsen är utmärkt på Geologiska kartbladet »Lindholm».

Ristningens höjd 1,45 m., bredd 0,92 m. Ett band av kvartskristaller går snett uppfån höger mot vänster. Ristningen är mycket jämnt och skickligt huggen. I stort sett är den också väl bevarad. En del urflagringer finnas nedtill på h. sidan.

Inskrift (med det inom [] supplerat efter B 9):

× inka × lit × rista × runar × eftir × raknfast × bonta × sin + han × at[i+] ain × by × pina × eftir ×
 5 10 15 20 25 30 35 40 45 50 55
 sikfast × faður × sin × kuþ × hialbi × ant þaira ×
 60 65 70 75 80 85 90

Inga let rista runar æftir Ragnfast, bonda sinn. Hann atti æinn by þenna æftir Sigfast, faður sinn. Guð hialpi and þæira.

»Inga lät rista runorna efter Ragnfast, sin man. Han ägde ensam denna by efter Sigfast, sin fader. Gud hjälpe deras ande.»

Till läsningen: Icke stungna äro 3, 25, 61 k. 18 e är säkert stunget, men pricken är ej stor. Tydligt stungna äro 49 y och 54 e. Mellan 25 k och 26 n finnes en lodrät fåra, som måhända är huggen men icke lika djupt som de omgivande runorna. Möjligen har ristaren först huggit denna stav men innan han fullbordat den, bestämt sig för att flytta runan ett par cm. åt h., detta i så fall för att så mycket som möjligt undgå det kvartsband, som här går

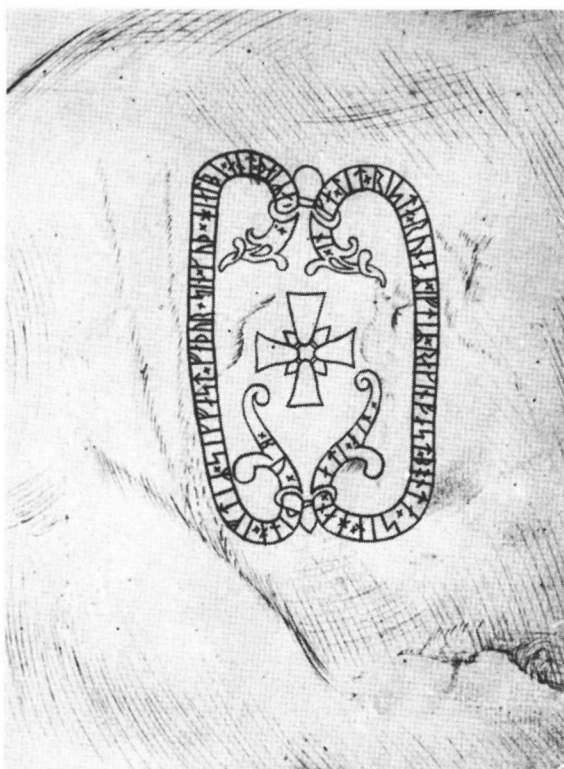

Fig. 43. U 331. Snottsta, Markims sn.
Efter teckning av Peringskiöld.

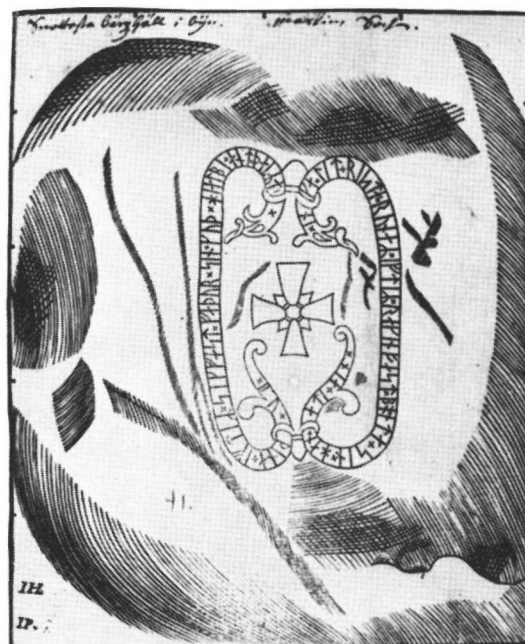

Fig. 44. U 331. Snottsta, Markims sn.
Efter B 9.

över ristningsytan. Bst i 27 f äro otydliga; likaså övre delen av 28 a. 44 i är helt borta, liksom det följande sk. 46 i är svagt. Runorna i 66—70 **fapur** äro något hopträngda; likaså i 77—90 **hialbi**×**ant paina**. Sk efter 85 **t** är litet och svagt synligt.

Peringskiöld: 18 i, 23—30 **rakinfast**, 42—44 **ati**+, 49 u, 54 i. — Dybeck: 18 i, 23—30 **rakinfast**, 44 i saknas, 49 u, 54 i. — Brate: 18 i, 23—30 **raknfast**, 44 i och det därpå följande sk »ytterst matta», 49 u, 54 i.

»Denna och dhe 2 fölliande stenar [U 329 och 330] har en qvinna låtit sättia, efter som alt icke kunde komma på en sten» (Celsius). De tre runinskrifterna vid Snottsta äro utförda samtidigt av samme ristare, på föranstaltande av Inga, till minne av hennes make Ragnfast. De innehålla uppgifter, som komplettera varandra och som tydligen äro avsedda att utgöra ett sammanhang. Ragnfast ägde ensam Snottsta, som han ärvt efter sin fader Sigfast. Han var broder till Gyrid och Estrid. Han hade en huskarl, som hette Assur. I en fjärde inskrift, vid Vreta (U 332) meddelar Inga, att hon har låtit resa stav och stenar efter Ragnfast. Hon har kommit till arv efter sitt barn, d. v. s. Ragnfasts och Ingas enda barn har dött efter fadern, och Inga har därför enligt uppländsk arvsrätt tagit gården i arv. Inga har sålunda på ett utomordentligt sätt sörjt för sin makes minne och sitt eget.

Ragnfast »ägde ensam denna by efter Sigfast, sin fader». Han hade som ende arvinge tagit den i arv efter sin fader. Han var säkerligen den ende sonen. Systrarna Gyrid och Estrid hade icke någon arvsrätt. Fadern, och efter hans död brodern, hade skyldighet att sörja för deras utrustning vid giftermål. »Denna by» avser givetvis Snottsta, där bebyggelsen alltid legat på samma plats som nu, på den bergiga höjden, på alla sidor omgiven av sankar.

marker. Inskriften på den fasta berghällen är sålunda på sätt och vis ett arvsdokument, i likhet med den något yngre runhällen vid Hillersjö (U 29). Beklagligtvis har den icke fått någon efterföljd av senare ägare, ett vittnesbörd om hur kortvarig runristningens tid har varit i Uppland.

han × at[i+]ain × by × pina: jfr Jarlabankes stenar vid Täby tä: ain × ati × alan × tabu U 164, 165, 127, 261 och Vallentuna kyrka: han × ati ain × tabu × alan U 212.

Inga var från Hillersjö på Svartsjölandet. Hon finnes omtalad i den stora runristningen vid Hillersjö gård (U 29). Hon var dotter till Gudrik (namnet är skadat i inskriften) och Gerlög. Av deras barn blev Inga den enda som levde kvar. »Henne fick Ragnfast i Snottsta till hustru. Därpå dog han och sonen sedan. Och modern kom till arv efter sin son. Sedan fick hon Erik till man. Därpå dog hon. Då kom Gerlög till arv efter Inga, sin dotter.» Tack vare inskrifterna höra Inga och hennes närmaste fränder till de människor i Sverige på 1000-talet, om vilka det är oss mest bekant.

Enligt v. Friesen är U 331 — och följaktligen även U 329 och 330 — ristad av Fot.

332. Vreta, Markims sn.

Litteratur: L 2010. O. Celsius, SR 2, s. 54, 389; J. G. Liljegren, Runlära (1832), s. 174; G. Stephens, ONRM 2 (1867—68), s. 715; E. Brate, Skansens runstenar (i: Meddelanden från Nordiska Museet 1897), s. 8, Sverges runinskrifter (1922), s. 115.

Avbildning: C. Hagelberg, teckning, sign. »C. H. delin. 1742 d. 21. Julii» (orig. i Liljegren, Fullständig Bautil, nr 2010, ATA), återgiven i Liljegren, Runlära, Pl. VIII.

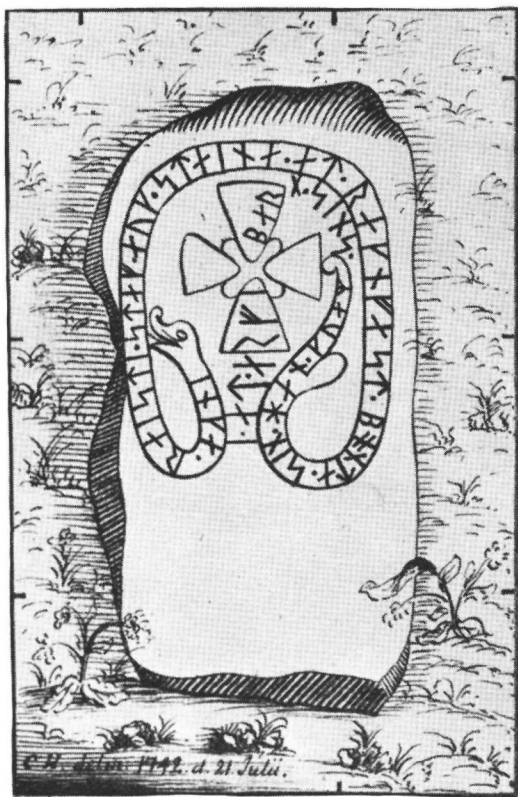

Fig. 45. U 332. Vreta, Markims sn.
Efter teckning av C. Hagelberg 1742.

O. Celsius, som under sommaren 1727 gjorde en resa i södra Uppland för studium av runinskrifter, har den 1 juni besökt Sekreteraren i Antikvitetsarkivet J. Helin. Denne har bl. a. talat vid honom om runstenarna och runhällen vid Snottsta (U 329—331), vilkas inskrifter Celsius redan förut hade infört i sin anteckningsbok, efter Peringskiölds träsnitt. Celsius har felaktigt uppfattat runhällen som en rest sten: »NB. Denna och dhe 2 fölliande stenar har en qvinna låtit sättia, efter som alt icke kunde komma på en sten. Sic in Läby prope Upsalam et alibi.» Helin har vid detta tillfälle även talat om en fjärde inskrift, som Inga har låtit utföra. Celsius antecknar: »NB. Dn. Secr. Helin dixit 4^{tum} adhuc Ingæ lapidem ibid. inveniri, in rupe straxt vid gården, i en häll.» Den fjärde Inga-stenen, som blivit påträffad, måste åsyfta Vreta-stenen. Men då Celsius har trott, att de tre av honom förut kända Snottsta-inskrifterna alla funnos på resta stenar (även U 331), har han felaktigt kommit att uppfatta den nya sten, som Helin talade om, såsom en häll. På ett annat ställe har han antecknat: »En runehäll vid byn, derest trenne andra Runstenar finnas med Ingas namn. Dixit dn. Secr. Helin d. 1 Maii 1727, vid Secr. Helins gård. qui mirabatur unam mulierem tot iscriptiones reliquisse.»